

Tema 1: Čežnja za Bogom

U dubini ljudske duše nailazimo na čežnju za srećom koja upućuje na nadu za domom, za vječnom domovinu. Pripadamo ovom svijetu, ali čeznemo za vječnim, čeznemo za Bogom. Za Bogom kojeg možemo sa sigurnošću spoznati kao počelo i kraj svemira i kao konačno dobro, počevši od svijeta i čovjeka.

1.12.2023.

Poslušajte članak ovdje.

1. Čežnja za Bogom: čovjek je sposoban spoznati i željeti Boga, kao i željeti potpunu sreću

»Čovjek je stvoren da bude sretan kao što je ptica stvorena za let«, napisao je jedan ruski pisac XIX. stoljeća. Svi ljudi traže sreću, vlastiti boljitak i usmjeravaju svoj život na način koji im se čini najprikladniji da bi je postigli. Činjenica što možemo uživati u ljudskim dobrima koja nas usavršavaju i obogaćuju čini nas sretnima. Ali, tijekom života, sreću uvijek prati neka sjena. I ne samo zato što se, ponekad, nakon što dobijemo dobre stvari, naviknemo na njih (što se često događa kad dobijemo nešto što smo dugo željeli imati) već je stvar još radiklanija, jer nikakvo stvoreno dobro ne može upotpuniti ljudsku čežnju za srećom i jer su, uostalom, stvorena dobra prolazna.

Ljudi smo, stvoreni u jedinstvu tijela i duše, osobna bića. Naša duhovna dimenzija daje nam sposobnost da nadiđemo konkretnu stvarnost s kojom smo u dodiru: osobe, institucije, materijalna dobra, sredstva koja nam pomažu u napretku...Poznavanje različitih aspekata stvarnosti niti troši niti iscrpljuje našu sposobnost spoznaje i naša pitanja; uvijek možemo spoznavati nove stvari ili ih potpunije razumjeti. Nešto slično se događa i s našom sposobnošću da ljubimo: ne postoji ništa stvoreno što bi nas u potpunosti i zauvijek ispunilo: možemo uvijek voljeti više, možemo voljeti bolje stvari. Na neki način i osjećamo da nas nešto vodi prema svemu tome: usrećuje na ostvarivanje novih ciljeva, drago nam je kada možemo bolje razumjeti probleme i zbivanja u našem okruženju, kada se upuštamo u nove stvari i stječemo iskustva. Nastojimo sve ovo ostvariti u životu i postajemo

depresivni onda kad nam to ne uspijeva jer osjećamo *čežnju za ispunjenjem*. Sve je to znak neke veličine, činjenice da u nama postoji nešto beskonačno, što nadilazi svaku konkretnu stvarnost koja je sastavni dio našega života.

Međutim, svijet je prolazan. Prolazni smo i mi sami, a također i okolina koja nas okružuje. Ljudi koje volimo, uspjesi koje postižemo, dobra u kojima uživamo..., ne postoji ništa što bismo mogli zadržati zauvijek. Željeli bismo ih ščepati, imati ih uvijek uza se jer naš život čine boljim, svojim darovima i kvalitetama nas uveseljavaju, donose nam radost. Ipak, duboko u našoj savjesti primjećujemo da su prolazni, da neće uvijek biti uz nas, da nam ponekad obećavaju sreću koju mogu pružiti samo na određeno vrijeme. »Sve ima svoj rok trajanja, skriven među obećanjima. Užas i sramota stvari je da su potrošne i, da bi se prekrila ta

sramotna mana i da bi se prevarilo neoprezne, predstavljaju se u najatraktivnijem ruhu^[1]«. Ta sjena kojom je popraćeno sve ovozemaljsko duboko nas pogađa, i ako dobro razmislimo, zastrašuje nas, navodi nas da mislimo da nije tako, da postoji rješenje za našu želju za životom u punini. Tu je riječ o *čežnji za spasenjem*, koja je prisutna u ljudskom srcu.

Pronašli smo dva tipa ljudskih čežnji koji ukazuju na „glad za nadnaravnim” koja se nalazi u čovjeku. Među različitim nadnaravnim iskustvima dobra, otkrivamo *čežnje za ispunjenjem* (bitka, istine, dobrote, ljepote, ljubavi). Dok među različitim iskustvima zla, kod gubitka dobara, otkrivamo *čežnje za spasenjem* (vječnom egzistencijom, poštenjem, pravdom, mirom). Riječ je o iskustvima nadnaravnog koji ostavljaju čežnju za onim što je iznad

nas. Jer »čovjek je stvoren da bude sretan kao što je ptica stvorena za let«, ali dosadašnje iskustvo daje naslutiti da sreća u ovom svijetu nije potpuna, da život nikad nije u potpunosti ispunjen, da se nalazi iznad naših pokušaja da je dosegne, na način da je uvijek možemo predočiti, ali nikad postići. Zbog toga se u ljudskoj duši javljaju nelagoda, nezadovoljstvo, čežnja za srećom koja ukazuje na postojanje skrivene nade: nade za domom, za konačnom domovinom, u kojoj san o vječnoj sreći, o vječnoj ljubavi postaje stvarnost. Zemaljski smo, ali čeznemo za vječnim.

Ova želja sama po sebi ne stvara prirodnu religioznost, prije možemo reći da je „znak“ koji upućuje na Boga. Čovjek je biće koje je prirodno religiozno jer ga njegovo iskustvo u svijetu spontano upućuje na biće koje je temelj svega što postoji: taj „kojega svi zovu Bog“, kako govori sveti

Toma formirajući svojih 5 poznatih puteva do spoznaje Boga (usp. *Summa Theologiae*, I, 2. pitanje, 3. članak). Boga se može spoznati zdravim razumom odnosno spontanim filozofskim promišljanjem koje prakticira svako ljudsko biće, a do kojega dovodi osobno životno iskustvo: oduševljenje prirodnim ljepotama i redom, oduševljenje pred besplatnim darom života, radost što nas drugi vole... potiču na razmišljanje o „tajni” onoga od kojega sve to proizlazi.

Također, različite dimenzije ljudske duhovnosti, kao što su sposobnost da razmišljamo o nama samima, da napredujemo kulturno i tehnički, da primjećujemo moralnost vlastitih čina, pokazuju da, za razliku od ostalih tjelesnih bića, čovjek nadilazi ostatak materijalnog svijeta i ukazuju na postojanje nadnaravnog i superiornijeg duhovnog bića koje

daje smisao ovim ljudskim osobinama.

Religiozni fenomen nije, kako je to mislio Ludwig Feuerbach, projekcija ljudske subjektivnosti i želje za srećom, već proizlazi iz spontanog promatranja stvarnosti takve kakva jest. Ovo objašnjava činjenicu da su negiranje Boga i pokušaj da ga se isključi iz kulture i društvenog života relativno nove pojave, tipične za određene krajeve zapadnog svijeta. Velika religiozna i egzistencijalna pitanja ostaju nepromijenjena tijekom vremena, što opovrgava ideju da je religija ograničena na „infatilnu” fazu ljudskoga života i predodređena za nestanak s napretkom znanja.

Tvrdnja da je čovjek prirodno religiozno biće dovela je određene filozofe i teologe do ideje da je Bog, na neki način već pripremio čovjeka, stvarajući ga, da može primiti taj dar

o kojem ovisi njegov najviši i konačni poziv: jedinstvo s Bogom po Isusu Kristu. Kada je Tertulijan, na primjer, primijetio kako su pogani njegova doba prirodno govorili „Bog je velik” ili „Bog je dobar”, pomislio je da je ljudska duša na neki način već usmjerena prema kršćanskoj vjeri i u svom *Apologeticum* napisao je:

»*Anima naturaliter christiana*^[2]« (17,6). Sveti Toma, razmišljajući o čovjekovom konačnom kraju i neograničenoj otvorenosti njegovoga duha, ustvrdio je da ljudska bića imaju »prirodnu želju da vide Boga« (*Contra Gentiles*, knjiga 3, pogl. 57, br.4). Ipak, iskustvo nam govori da ova želja nije nešto što možemo postići vlastitim snagama, nego jedino ako se Bog objavi, ako On sam iziđe ususret čovjeku i pokaže se onakvim kakav jest. Međutim, ovo je predmet Objave.

Katekizam Katoličke Crkve sintetično je sažeo neke od ovih ideja u br. 27: »Čežnja za Bogom upisana je u čovjekovo srce, jer je od Boga i za Boga stvoren. Bog nikada ne prestaje čovjeka privlačiti sebi. Samo će u Bogu čovjek pronaći istinu i blaženstvo za čime neprekidno traga.«

2. Racionalna spoznaja Boga

Ljudski intelekt može spoznati Boga približavajući Mu se putem koji kreće od stvorenog svijeta i koji ima dva itinerara, preko *materijalnih stvorenja* (kozмолоški putevi) i preko *ljudske osobe* (antropološki putevi).

Ovi putevi prema spoznaji Božjeg postojanja nisu pravi „dokazi” u onom smislu koji matematička ili prirodna znanost daju ovom izrazu, već konvergentni filozofski argumenti koji će biti više ili manje uvjerljivi ovisno o stupnju formacije i promišljanja koje posjeduje onaj koji

ih izučava (usp. *Katekizam*, 31). Nisu također ni „dokazi” u smislu eksperimentalnih znanosti (fizike, biologije, itd.) jer Bog nije objekt naše empirijske spoznaje: ne možemo ga promatrati kao što promatramo zalazak sunca ili pješčanu oluju da bismo došli do zaključaka.

Kozmološki putevi polaze od materijalnih stvorenja. Najpoznatiju formulaciju dugujemo svetom Tomi Akvinskom, a riječ je o „pet puteva” koje je on razradio. Jednostavno i sintetički, možemo ih sažeti na sljedeći način: prva dva puta temelje se na ideji da uzročno-posljedične veze koje primjećujemo u prirodi ne mogu ići u prošlost u nedogled: mora postojati jedan izvor, prvi pokretač i prvi uzrok; treći put temelji se na ideji da stvari koje vidimo u svijetu mogu i ne moraju biti, i dolazimo do mišljenja da to ne može biti apsolutno pravilo: mora postojati nešto ili netko tko nužno postoji i ne

može ne postojati, jer da je drugačije ne bi postojalo ništa; četvrti put temelji se na ideji da se sve što je stvoreno odlikuje dobrim karakteristikama i dolazimo do zaključka da mora postojati neko biće koje je izvor svih njih; preko posljednjeg (petog) zapažamo red i svrhu koji su prisutni u pojavama ovoga svijeta, što je činjenica da postoje pravila po kojima funkcioniraju, i stoga možemo zaključiti da mora postojati upravljačka inteligencija koja objašnjava te zakone i koja je također konačni uzrok svega (usp. *Summa Theologiae*, I, 2.pitanje).

Uz ove puteve koji se temelje na analizi svemira, postoje putevi *antropološkog karaktera* koji se temelje na promatranju stvarnosti čovjeka, ljudske osobe. Ovi putevi dobivaju na svojoj važnosti ako ih promatramo kao isprepletene, a ne zasebno, jedan po jedan. Već smo se

dotaknuli nekih njihovih segmenata. Na prvom mjestu je čovjekov duhovni karakter koji, upravo zbog toga što posjeduje sposobnost mišljenja, dubinu i slobodu, izgleda kao da ne može biti utemeljen u niti jednoj drugoj kozmološkoj stvarnosti. Također, čovjek sa svojom neispunjenom željom za srećom nema nikakvog smisla ako ne postoji Bog koji tu želju može ispuniti. Osim toga, u ljudskoj prirodi vidimo moralni smisao solidarnosti i ljubavi koji potiče čovjeka da se otvori drugima i da spozna da je pozvan nadići sebe i svoje egoistične interese. Čovjek se pita zašto je ovdje: zašto je čovjek sposoban promišljati na način koji nije utilitaristički, zašto primjećuje da su neke stvari u skladu s njegovim dostojanstvom dok druge to nisu, zašto osjeća krivnju i sramotu kada čini zlo i zadovoljstvo i mir kad se ispravno ponaša; zašto ga može ganuti ljepota zalaska sunca, nebo puno zvijezda ili izvanredno

umjetničko djelo. Ništa od toga ne može se racionalno pripisati slijepim zakonima svemira, neosobnom rezultatu materijalnih interakcija. Nisu li sve ovo pokazatelji da postoji beskrajno dobro, lijepo i pravedno biće koje je u nas usadilo indiciju o tome tko je On i što želi za nas? Ova druga opcija je puno logičnija i prihvatljivija. Izvjesno je da ovi putevi nisu neosporivi, ali sadrže jasnu logiku za one koji imaju jednostavan pogled na stvarnost.

Katekizam Katoličke Crkve sažeo ih je na sljedeći način: »Izazvan svojom otvorenošću prema istini i ljepoti, svojim smislom za moralno dobro, svojom slobodom i glasom svoje savjesti, svojom čežnjom za beskonačnim i za srećom čovjek postavlja pitanja o Božjoj opstojnosti. U svemu tome on zamjećuje znakove vlastite duhovne duše. Budući da je „klica vječnosti što je u sebi nosi nesvediva na samu materiju”,

čovjekova duša može imati svoje porijeklo samo u Bogu.« (*Katekizam*, 33. Interni citat je iz *Gaudium et spes*, 18).

Različiti filozofski argumenti, upotrijebljeni da bi se „dokazalo“ Božje postojanje ne moraju nužno probuditi vjeru u Njega, već samo dokazuju da je ta vjera razumna. U konačnici, oni nam govore vrlo malo o Bogu i često se temelje na drugim uvjerenjima koja nisu uvijek prisutna u ljudima. Na primjer, u današnjoj kulturi znanstveni pogled na prirodne procese mogao bi se suprotstaviti nekim od kozmoloških puteva jer, iako svemir pokazuje određeni red, ljepotu i konačnost u svojim pojavama, također ima primjetnu dozu nereda, kaosa i tragičnosti, budući da se čini da se mnoge pojave događaju neočekivano (slučaj, kaos) i neusklađeno s drugima, pa mogu biti izvori kozmičke tragedije. Slično, tko god

smatra da je ljudska osoba samo životinja malo razvijenija od ostalih, čije djelovanje reguliraju nužni nagoni, neće prihvatiti osobne puteve koji se odnose na moralnost ili transcendenciju duha, budući da poistovjećuju temelj duhovnog života (um, svijest, dušu) s tjelesnošću moždanih organa i živčanih procesa.

Da bismo ponudili odgovor na ove primjedbe možemo se poslužiti argumentima koji dokazuju da nered i slučajnost mogu imati određeno mjesto u okvirima cjelokupne svrhe svemira (i stoga u okviru Božjeg plana stvaranja). Albert Einstein rekao je da se u zakonima prirode »otkriva jedan toliko superioran zakon da je sva racionalnost ljudske misli i propisa, u usporedbi s tim, apsolutno beznačajan odraz^[3]«. Analogno tome, na planu razuma i ljudske fenomenologije, može se vidjeti samonadilaženje osobe, u slobodnoj volji koja djeluje pri

donošenju odluka i nemogućnost da um svedemo samo na mozak, iako oni ovise i donekle su uvjetovani prirodom. Stoga je Kompendij Katekizma u pravu kada kaže da polazeći od „svijeta i ljudske osobe, čovjek samo razumom može sa sigurnošću spoznati Boga kao izvor i kraj svemira i kao najviše dobro” (br. 3), ali za stjecanje te sigurnosti potrebno je razumjeti složene aspekte stvarnosti, koji nude mnogo prostora za raspravu, što objašnjava zašto racionalni načini pristupa Bogu često nisu stvarno uvjerljivi.

3. Aktualne karakteristike ljudi i društva u odnosu na transcendentno

Unatoč fenomenu globalizacije, stavovi prema Bogu i religiozna vizija života posjeduju značajne razlike u različitim krajevima svijeta. Općenito govoreći, za većinu ljudi odnos prema transcendentnom,

iako izražen u vrlo raznolikim vjerskim i kulturnim oblicima, i dalje predstavlja važan aspekt života.

U ovoj općoj panorami moramo izuzeti zapadni svijet, a posebno Europu, gdje je niz povijesnih i kulturnih čimbenika utjecao na širenje stava odbacivanja ili ravnodušnosti prema Bogu i prema onome što je povijesno bila dominantna religija na Zapadu: kršćanstvu. Ova promjena može se sažeti riječima sociologa religije Petera Bergera s idejom da je u zapadnom društvu kršćanska vjera izgubila svoju „strukturu vjerodostojnosti”, tako da, ako je u prošlim vremenima bilo dovoljno prepustiti se struji da bi bio katolik, u današnje vrijeme dovoljno je prepustiti se da bi to prestao biti. Može se reći da izgleda kao da je želja za Bogom nestala u zapadnom društvu: »Za velike dijelove društva On više nije nešto očekivano, željeno,

nego stvarnost koja nas ostavlja ravnodušnima, i o kojoj nije vrijedno truda ni govoriti«. ^[4]

Uzroci ove promjene su mnogi. S jedne strane, velika znanstvena i tehnička dostignuća posljednja dva stoljeća, koja su donijela toliko dobrobiti čovječanstvu, dovela su, međutim, do materijalističkog mentaliteta koji smatra eksperimentalne znanosti jedinim valjanim oblicima racionalnog znanja. Raširio se svjetonazor po kojemu je autentično samo ono što je empirijski provjerljivo, što se može vidjeti i opipati. Time se sužava „horizont onog racionalnog”, jer osim podcjenjivanja neznanstvenih oblika znanja (povjerenja, na primjer, u ono što nam drugi govore), dovodi do toga da nas zanima samo traženje sredstava koja svijet čine udobnijim i ugodnijim mjestom. Taj postupak, međutim, nije neophodan. Razmatranje tajanstvene ljepote i

veličine stvorenog svijeta ne vodi idoliziranju znanosti, već naprotiv, divljenju čudima koja je Bog stavio u svoje stvaranje. Danas, kao i u prošlosti, mnogi znanstvenici nastavljaju se otvarati transcendenciji otkrivajući savršenstvo sadržano u svemiru.

Drugi aspekt, povezan s prethodnim, je sekularizacija društva, to jest proces kojim su brojni elementi stvarnosti, ranije vezani uz religijske predodžbe, uvjerenja i institucije, izgubili tu dimenziju i počeli su se promatrati u izričito ljudskim, društvenim ili građanskim okvirima. Ovaj aspekt je povezan s prethodnim jer je znanstveni napredak omogućio otkrivanje uzroka mnogih prirodnih pojava (u području zdravlja, vitalnih procesa, ljudskih znanosti) koje su se prije povezivale s Božjom voljom. Na primjer, u davna vremena kuga se mogla shvatiti kao Božja kazna za grijeh ljudi, ali danas se smatra

rezultatom higijenskih uvjeta, života itd., koje možemo specificirati i odrediti. Samo po sebi, to bolje poznavanje stvarnosti je dobra stvar, a također pomaže pročititi predodžbu koju imamo o Božjem načinu djelovanja, koji nije samo još jedan uzrok prirodnih zbivanja. Bog je na drugoj razini: on odgovara na krajnja pitanja koja si mi ljudi postavljamo: smisao života, konačna sudbina svakog pojedinca, radost i bol, itd. Znanost na ovoj razini nije u stanju dati objašnjenje, pa kad si ljudi postavljaju dublja pitanja, lako im je ući u to područje u kojem Bog postaje neophodan.

Još jedan važan aspekt slabljenja usmjerenosti prema Bogu u aktualnoj kulturi Zapada povezan je s individualističkim stavom koji duboko oblikuje način razmišljanja zajednice. Taj je stav jedan od plodova procesa emancipacije koji je obilježio kulturu od vremena

prosvjetiteljstva (18. stoljeće). I ovaj proces ima, kao i prethodni, pozitivne strane, jer je protivno ljudskom dostojanstvu da čovjeka, uz vjerske ili druge izgovore, prisiljavamo da donosi odluke u ime nametnutih doktrina koje nisu očigledne; međutim, također je utjecao na širenje ideje da je bolje da ne ovisimo ni o kome i da se ne vežemo ni za koga, kako ne bismo bili ograničeni i da bismo mogli raditi što želimo. Tko nije ponekad čuo, možda drugačije formuliranu, ideju da je najvažnije „biti autentičan”, „živjeti svoj život”, i živjeti ga kako hoćemo? Ovakav stav dovodi do tretiranja odnosa na utilitaristički način, nastojeći da se ne stvaraju bliske veze, kako se ne bi ograničila osobna spontanost. Prihvatljivi su samo odnosi koji pružaju zadovoljstvo.

Iz ove perspektive, ozbiljan odnos s Bogom bit će dosadan jer podložnost

njegovim propisima ne doživljavamo kao nešto što oslobađa sebičnosti, pa će za religiju biti prostora samo u onoj mjeri u kojoj ona pruža mir, spokoj, blagostanje i ne stvara obveze. Stoga, iz individualističkog stava nastaju laki oblici religioznosti s površnim sadržajem i institucijama, kod kojih veliku težinu imaju subjektivizam i afektivnost i lako se prilagođavaju osobnim potrebama. Aktualna usmjerenost na neke vrlo „prilagodljive” istočnjačke prakse dokaz je svega toga.

Mogle bi se dodati i druge značajke da se opiše mentalitet koji trenutno dominira zapadnim društvima. Obilježja kao što su štovanje novih stvari i napretka, želja za dijeljenjem snažnih emocija s drugima, tehnološka nadmoć koja obilježava način rada, odnosa ili odmora... nedvojbeno utječu na odnos prema transcendentnoj stvarnosti i prema kršćanskom Bogu. Istina je također

da u tim procesima ima puno toga pozitivnoga: zapadna društva poznaju dugo razdoblje mira, materijalnog razvoja, postala su više participativna i nastojala su uključiti sve svoje članove u te korisne procese. U svemu tome ima puno kršćanskog. No, također je vidljivo da danas mnogi zaziru od teme „Bog” i ,nerijetko, su prema njoj ravnodušni ili pokazaju odbojnost.

Suočen s društvom takvih obilježja, koje je otporno na transcendentno, kršćanin će biti uvjerljiv samo ako evangelizira, prije svega, svjedočanstvom vlastitog života. Svjedočanstvo i riječ: obje stvari su potrebne, ali svjedočanstvo ima prednost. Na početku smo se sjetili da je „čovjek stvoren da bude sretan kao što je ptica stvorena za let”. Sreća je povezana s ljubavlju i kršćanin vjerom zna da nema realnije i čišće ljubavi od ljubavi koju Bog ima prema nama, koja se očitovala na

Kristovu križu i koja nam se daje u Euharistiji. Jedini način da se društvu koje je okrenulo leđa Bogu pokaže da se isplati posvetiti mu se jest da kršćanin svojim primjerom pokaže da živi ljubav i sreću.

»Ne proizvode sva zadovoljstva isti učinak: neka ostavljaju pozitivan trag, sposobna su umiriti dušu, učiniti je aktivnijom i velikodušnijom. Druga pak, nakon početnog sjaja, kao da iznevjere očekivanja koja su pobudila, a potom za sobom ostave gorčinu, nezadovoljstvo ili osjećaj praznine«^[5]. Sreća onih koji vjeruju samo u ono što se može vidjeti i opipati, bilo da kod njih dominira utilitaristička koncepcija života, ili pak individualistička, zbog koje se ni za što ne žele vezati, privremena je, „traje dok traje“, i potrebno ju je često obnavljati jer ne može pružiti više. Često je to sreća koja ne čini ljude boljima. S druge strane, oni koji

Isusu služe od srca žive drugačiji život i imaju drugačiju sreću: dublju, trajniju, koja donosi plodove njim samima i drugima.

Vrijedi ponovno pročitati poznati tekst Poslanice Diogenetu (V. i VI.) o životu kršćana u svijetu: »Kršćani se ne razlikuju od ostalih ljudi ni područjem gdje stanuju, ni jezikom, ni načinom života. (...). Nastavajući grčke i barbarske gradove, gdje je koga sudbina postavila, prihvaćajući svugdje domaće običaje u odijevanju, hrani i uopće načinu života, oni žive i time predlažu izvanredan i po jednodušnom mišljenju svih nevjerojatan način života. Žive u vlastitoj domovini, ali kao došljaci. Kao građani s ostalima imaju sve zajedničko, a sve trpe kao tuđinci. Svaka im je tuđa pokrajina domovina, a svaka domovina tuđina. Žene se kao i ostali i rađaju djecu, ali ne odbacuju još nerođene djece.

Imaju zajednički stol, ali ne i postelju.«

U tijelu su, ali ne žive po tijelu. Provode život na zemlji, ali na nebu imaju domovinu. Pokoravaju se izglasanim zakonima, a načinom svoga života nadvisuju zakone. Ljube sve, a svi ih progone. Osuđuju ih, a da ih ni ne poznaju. Ubijaju ih, a oni oživljavaju. Siromasi su, a obogaćuju mnoge. U svemu oskudijevaju, a svime obiluju. Sramote ih, a oni i u sramoti doživljavaju slavu. Izruguju im dobar glas, a svjedoče o njihovoj pravednosti. Vrijeđaju ih, a oni blagoslivljaju. Ponižavaju ih, a oni iskazuju čast. Kad dobro čine, kažnjavaju ih kao zločince.

Dok podnose kaznu, raduju se kao da oživljavaju. Židovi ratuju protiv njih kao protiv tuđinaca, a pogani ih progone. Mrzitelji ne mogu iznijeti razloga zbog kojeg su im neprijatelji.

»Sažeto rečeno: kršćani su u svijetu ono što je duša u tijelu.«

Antonio Ducay

Temeljna bibliografija

– Katekizam Katoličke Crkve, br. 27-49.

– Francisco, »Ljudski korijeni ekološke krize«, Enciklika *Laudato si'*.

– Benedikt XV.I, »Godina vjere. Čovjekova duboka čežnja za Bogom«, Audijencija, 7.XI. 2012.

– Benedikt XVI., »Godina vjere. Putevi koji vode spoznaji Boga«, Audijencija, 14. XI. 2012.

Preporučene knjige

– J. Burgraff, *Teología fundamental. Manual de iniciación*, Rialp, Madrid 2007., II. poglavlje

– A. López Quintás, *Cuatro filósofos en busca de Dios*, Rialp, Madrid 1989.

[1] J. L. Lorda, *La señal de la Cruz*, Rialp, Madrid 2011., str. 65-66.

[2] Svi mi po prirodi imamo kršćansku dušu.

[3] A. Einstein, *Moj pogled na svijet*, Barcelona 2013.

[4] Benedikt XVI., *Audijencija*, 7. XI. 2012.

[5] Ibid.

Antonio Ducay

.....

pdf | document generated
automatically from [https://opusdei.org/
hr-hr/article/tema-1-ceznja-za-bogom/](https://opusdei.org/hr-hr/article/tema-1-ceznja-za-bogom/)
(21.03.2026.)